

Wyrok z dnia 22 września 2000 r.

I PKN 35/00

Zmiany organizacyjne, w tym likwidacja urzędu, wywołane wprowadzeniem reformy administracji publicznej, mogą stanowić uzasadnioną przyczynę wypowiedzenia umowy o pracę (art. 30 § 4 KP, art. 45 § 1 KP) na podstawie art. 58 ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz.U. Nr 133, poz. 872 ze zm.).

Przewodniczący SSN: Jadwiga Skibińska-Adamowicz, Sędziowie SN:
Walerian Sanetra (sprawozdawca), Jerzy Kwaśniewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 22 września 2000 r. sprawy z powództwa Marka R. i Romana D. przeciwko Urzędowi Wojewódzkiemu w Ł. o uznanie wypowiedzenia za bezskuteczne, na skutek kasacji Romana D. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 3 września 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

W imieniu powoda Romana D. wniesiona została kasacja od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 3 września 1999 r. [...], którym zmieniono (i oddalono powództwa Romana D. oraz Marka R.) wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 23 marca 1999 r. [...].

Sąd Pracy uznał za bezskuteczne wypowiedzenie umowy o pracę złożone przez Urząd Wojewódzki w Ł. powodowi Markowi R., przywrócił powoda Romana D. do pracy w pozwanym Urzędzie na poprzednich warunkach i zasądził na jego rzecz wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy. Powodowie byli zatrudnieni w Urzędzie Wojewódzkim w P.T. na podstawie umów na czas nie określony: Roman D. jako starszy inspektor w Wydziale Organizacji i Nadzoru, zaś Marek R. jako starszy

inspektor wojewódzki w Wojewódzkim Inspektoracie Obrony Cywilnej. W dniu 10 listopada 1998 r. powodowie utrzymali od Dyrektora Generalnego Urzędu Wojewódzkiego w P.T. pismo, z którego wynikało, że na podstawie art. 57 ust. 2 w związku z art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. - Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz.U. Nr 133, poz. 872) z dniem 1 stycznia 1999 r. staną się pracownikami Urzędu Wojewódzkiego w Ł. W dniu 28 stycznia 1999 r. powodom wręczono oświadczenie o rozwiązaniu z nimi umów o pracę na podstawie art. 58 ust. 3 ustawy z 13 października 1998 r. oraz art. 41¹ KP w związku z likwidacją Urzędu Wojewódzkiego w P.T., zmianą struktury organizacyjnej oraz koniecznością zmniejszenia stanu zatrudnienia w Oddziale Zamiejscowym w P.T. W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd pierwszej instancji uznał powództwa za uzasadnione. W myśl art. 52 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. stosunki pracy z pracownikami, o których mowa w jej art. 52-54 i 56, wygasają z dniem 30 czerwca 1999 r., jeżeli przed dniem 31 maja 1999 r. nie zostaną im zaproponowane nowe warunki pracy lub płacy na dalszy okres albo w razie ich nieprzyjęcia do dnia 15 czerwca 1999 r. Przepis ten ma zastosowanie między innymi do pracowników dotychczasowych urzędów wojewódzkich, którzy nie stali się pracownikami urzędów marszałkowskich lub starostw powiatowych i z dniem 1 stycznia 1999 r., jako pracownicy wykonujący z upoważnienia wojewody jego zadania i kompetencje, stali się pracownikami urzędów wojewódzkich (art. 52 ustawy). W ocenie Sądu Pracy ma on zatem zastosowanie do powodów, którzy z dniem 1 stycznia 1999 r. stali się pracownikami Urzędu Wojewódzkiego w Ł. Przepis art. 58 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. stanowi wyjątek wobec regulacji zawartych w ustawie z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.), zapewniającej szczególną ochronę pracownikom w nim wymienionym. Ochrona ta polega na zagwarantowaniu im zatrudnienia co najmniej do 30 czerwca 1999 r. Gdyby nie było powyższego przepisu w sytuacji zmniejszenia zatrudnienia wskutek zmian organizacyjnych miałyby zastosowanie przepisy ustawy z 1989 r. Dlatego też w ocenie Sądu Pracy art. 58 ust.3 ustawy z 13 października 1998 r. nie można traktować jako podstawy do rozwiązywania stosunków pracy w związku z likwidacją jednostek administracji publicznej oraz wypływającymi stąd zmianami organizacyjnymi, powodującymi zmniejszenie zatrudnienia. Powołanie się w treści art. 58 ust. 3 na przepis art. 41¹ KP,

oznacza, że w razie wypowiedzenia stosunku pracy nie stosuje się przepisów dotyczących ochrony pracowników przed wypowiedzeniem (nie ma konsultacji związkowej, zakazu wypowiedzania umów w czasie usprawiedliwionej nieobecności pracownika, itp.). Nie wynika stąd jednak, że na podstawie art. 58 ust. 3 ustawy z 13 października 1998 r. można wypowiedzieć umowę o pracę wskutek likwidacji pracodawcy, a jedynie, że można ją wypowiedzieć z innych przyczyn, a wówczas pracownik nie korzysta z ochrony przewidzianej przez art. 38, 39, 41 KP i przez przepisy szczególne.

Apelację strony pozwanej Sąd drugiej instancji uznał za uzasadnioną. W jego ocenie, wbrew stanowisku Sądu pierwszej instancji, art. 58 ust. 3 ustawy z 13 października 1998 r. może być podstawą wcześniejszego rozwiązania stosunków pracy. Przepis ten - co wyraźnie wynika z jego treści - dopuszcza możliwość takiego wcześniejszego (tj. przed 30 czerwca 1999 r.) rozwiązania stosunku pracy.

W rozpoznawanej sprawie rozwiązanie takie było uzasadnione likwidacją Urzędu Wojewódzkiego w P.T., zmianą struktury organizacyjnej i zmniejszeniem stanu zatrudnienia w Oddziale Zamiejscowym w P.T. „Wskazana regulacja nie narusza przepisu ust. 1 art. 58 stanowiącego, że stosunki pracy z pracownikami o których mowa w art. 52-54 1 56 ustawy z 13 października 1998 r. wygasają z dniem 30 czerwca 1999 r., jeżeli przed dniem 31 maja 1999 r. nie zostaną im zaproponowane nowe warunki pracy lub płacy na dalszy okres albo w razie ich nieprzyjęcia do dnia 15 czerwca 1999 r. Przepis ten przewiduje bowiem wygaśnięcie stosunków pracy ze wskazanymi w nim pracownikami z mocy samego prawa, określając maksymalny czas ich trwania. Nie pozbawia jednak pracodawcy możliwości wcześniejszego ich rozwiązania w oparciu o przepis art. 58 ust. 3 ustawy”.

W skardze kasacyjnej wyrokowi Sąd drugiej instancji zarzucono, że narusza art. 58 ust. 3 ustawy z 13 października 1998 r. "przez błędną jego wykładnię, polegającą na przyjęciu, że stosunek pracy z powodem mógł być rozwiązany z powodu likwidacji Urzędu Wojewódzkiego, podczas gdy przepis ten odnosi się do innych sytuacji (np.: w czasie usprawiedliwionej nieobecności pracownika), co oznacza, iż przy zastosowaniu art. 58 ust. 3 przyczyną rozwiązania stosunku pracy nie może być likwidacja Urzędu, gdyż właśnie w związku z likwidacją Urzędu art. 58 ust. 1 zapewniał ochronę i gwarantował zatrudnienie powodowi co najmniej do 30 czerwca 1999 r."

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie została uwzględniona, gdyż nie ma usprawiedliwionych podstaw. W myśl art. 58 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. stosunki pracy z pracownikami, o których mowa w jej art. 52-54 i 56, wygasają z dniem 30 czerwca 1999 r., jeżeli przed dniem 31 maja 1999 r. nie zostaną im zaproponowane nowe warunki pracy lub płacy na dalszy okres albo w razie ich nieprzyjęcia do dnia 15 czerwca 1999 r. Zgodnie zaś z art. 58 ust. 3 ustawy z 13 października 1998 r. wcześniejsze rozwiązanie stosunku pracy przez pracodawcę może nastąpić za wypowiedzeniem, przy czym przepis art. 41¹ KP stosuje się odpowiednio. Drugi z przytoczonych przepisów może być różnie rozumiany. Jego sensu normatywnego można upatrywać w tym, że zezwala on na wypowiedzenie stosunku pracy bez konieczności wskazywania jego przyczyn (istnienia przyczyny uzasadniającej wypowiedzenie w rozumieniu Kodeksu pracy); reforma administracji publicznej jest wystarczającym uzasadnieniem dla dokonania wypowiedzenia. Przeciwnie do tego podejście zostało zaprezentowane w wyroku Sądu pierwszej instancji oraz w skardze kasacyjnej, a mianowicie, że ustawodawca w szczególny sposób w art. 58 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. uwzględnił konsekwencje dokonanych reform administracji publicznej ustanawiając, z jednej strony, zasadę, że pracownicy dotychczasowych jednostek organizacyjnych od 1 stycznia 1999 r. z mocy prawa stają się pracownikami nowych (innych) jednostek organizacyjnych (pracodawców), z drugiej zaś strony, przewidując, że łączące ich stosunki pracy wygasają (pod określonymi warunkami) z dniem 30 czerwca 1999 r. Wobec tego - według tego ujęcia - zmiany organizacyjne, które są następstwem wprowadzonych reform, w tym "likwidacja urzędu", nie mogą stanowić w ogóle przyczyny wypowiedzenia dokonywanego na podstawie art. 58 ust. 3 ustawy z 13 października 1998 r., co oznacza, że zakres możliwości dokonania wypowiedzenia stosunku pracy zostaje ograniczony w stosunku do ogólnych reguł przewidzianych w Kodeksie pracy, a także w ustawie o tzw. zwolnieniach grupowych (z 28 grudnia 1989 r.). W ocenie Sądu Najwyższego trafny jest jednakże trzeci z możliwych poglądów, który zasadniczo przyjęty został w wyroku Sądu drugiej instancji, w myśl którego ustanowienie w art. 58 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. regulacji szczególnej nie wpływa ograniczająco na możliwość wypowiedzenia stosunków pracy przez pracodawcę, zarówno dotychczasowego, jak i nowego. Osobną jedynie kwestią jest (wymagającą odrębnego badania), czy w konkretnym przypadku zmiany organizacyjne (likwidacja urzędu) mogą być uznane za wystarczające uzasadnienie

dla dokonanego wypowiedzenia. Na zamiar ustawodawcy, by w związku z dokonaną reformą administracji publicznej nie ograniczać zakresu możliwości (swobody) wypowiedzania stosunków pracy w stosunku do tego, co wynika z regulacji Kodeksu pracy, a raczej (jeżeli już) by ten zakres (swobodę) poszerzyć, wskazuje zdanie drugie art. 58 ust. 3 ustawy z 13 października 1998 r., w którym przewidziano uchylenie (poza przypadkiem ogłoszenia upadłości i likwidacji pracodawcy) ochrony szczególnej w zakresie wypowiedzenia umowy o pracę. Zaznaczyć tu jednocześnie należy, że wniosku tego nie zmienia to, iż Trybunał Konstytucyjny (wyrok z dnia 13 marca 2000 r., K 1/99) uznał, że art. 58 ust. 3 ustawy z 13 października 1998 r., w zakresie w jakim nakazuje odpowiednie stosowanie art. 41¹ KP, jest niezgodny z art. 12, art. 32 Konstytucji RP oraz art. 11 Konwencji Nr 67 MOP dotyczącej wolności związkowej i ochrony praw związkowych przyjętej w San Francisco w dniu 9 lipca 1948 r. (Dz.U. z 1985 r. Nr 29, poz. 125). Przepis art. 58 ust. 3 ustawy z 13 października 1998 r. nie zawiera żadnych ograniczeń (zastrzeżeń) w zakresie dokonywania wypowiedzeń stosunków pracy przez pracodawcę, a jego sensu regulacyjnego można dopatrywać się w tym, iż ma on na względzie usunięcie ewentualnych wątpliwości co do tego, czy wprowadzenie zasady wygaśnięcia stosunku pracy w art. 58 ust. 1 ustawy nie przekształca stosunków pracy w stosunki nawiązane na czas określony, które ze swej istoty nie podlegają wypowiedzeniu, a ponadto – co istotniejsze – w tym, iż zamiarem ustawodawcy było, przy zachowaniu pozostałych reguł, wyłączenie szczególnej ochrony w sytuacjach, w których dochodzi do przekształceń organizacyjnych wywołanych wprowadzaniem reformy administracji publicznej. Stwierdzić więc należy, że zmiany organizacyjne, w tym likwidacja urzędu, wywołane wprowadzaniem reformy administracji publicznej, mogą stanowić przyczynę wypowiedzenia stosunku pracy na podstawie art. 58 ust. 3 ustawy z 13 października 1998 r.

W uzasadnieniu kasacji podnosi się dodatkowo, że powodowi, który z dniem 1 stycznia 1999 r. stał się pracownikiem Urzędu Wojewódzkiego w Ł., Urząd ten wypowiedział umowę o pracę (28 lutego 1999 r.) z powodu likwidacji Urzędu Wojewódzkiego w P.T. Zarzut ten jest bezzasadny, bo wypowiedzenie dokonane zostało "w związku z likwidacją Urzędu Wojewódzkiego w P.T., zmianą struktury organizacyjnej i koniecznością zmniejszenia stanu zatrudnienia w Oddziale Zamiejscowym w P.T.". Wynika stąd, że przyjmując, iż jedną z przyczyn wypowiedzenia umowy o pracę powodowi była likwidacja Urzędu Wojewódzkiego w P.T. (jest to wszakże wątpliwe, bo w piśmie o wypowiedzeniu umowy o pracę użyte jest określenie "w

związku", a nie "z przyczyny" czy "z powodu") i przyczyna ta nie uzasadnia wypowiedzenia mu umowy o pracę, to oprócz tego, czego kasacja nie kwestionuje, powodem wypowiedzenia była także "zmiana struktury organizacyjnej i konieczność zmniejszenia stanu zatrudnienia" u nowego pracodawcy, a więc u pracodawcy, który wypowiedział umowę o pracę. Tak sformułowana przyczyna wypowiedzenia wystarcza do uznania jej za uzasadniającą rozwiązanie stosunku pracy, a ponadto w kasacji brak jest wskazania przepisu prawa materialnego, co do którego można by powiedzieć, że został naruszony przez wadliwe wskazanie przyczyny wypowiedzenia umowy o pracę. Idzie tu o przepis art. 30 § 4 KP, którego kasacja nie powołuje. Sąd Najwyższy rozpoznaje zaś sprawę w granicach kasacji, które wyznaczone są głównie przez sposób ujęcia w niej podstaw kasacyjnych, pod pojęciem których rozumie się wskazanie konkretnych przepisów prawa, których naruszenie zarzuca wnoszący kasację, oraz ich uzasadnienie (art. 393¹¹ KPC, art. 393³ KPC). Z tego też powodu, nawet gdyby uznać racje strony skarżącej co do wadliwego sformułowania przyczyn wypowiedzenia w oświadczeniu woli strony pozwanej, to i tak zarzut w tym zakresie przedstawiony w uzasadnieniu kasacji nie mógłby zostać uwzględniony przez Sąd Najwyższy.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy, stosownie do art. 393¹² KPC, orzekł jak w sentencji wyroku.

=====